

Redacția și Administrația:
Budapesta, VIII, Conti-utca 4.

Aci sunt a să trimită tot felul de scrisori, cereri și bani. Tot aci să primesc anunțuri cu prețurile cele mai moderate.

Un număr 8 filieri.

ADEVÉRUL

ORGANUL PARTIDULUI SOCIALDEMOCRAT DIN UNGARIA

ABONAMENTUL:

Pentru Austro-Ungaria:

Pe 1 an — — 4 coroane

Pe 1/2 an — — 2 coroane

Pe un 1/4 an — 1 coroană

Pentru strălănită:

Pe 1 an — — 6 coroane

Pentru America:

Pe 1 an — — 2 dolari

Foaie pentru poporul muncitor român.

Redactată de un comitet.

Apare în fiecare Vineri.

A vorbit domnul ministru președinte...

Zice un înțelept: sau taci sau zi ceva mai bun decât tăcerea. Căci vorba și are și ea vremea ei, iar nu s'o trănestești când vrei. Ori ce-a făcut la Aiud domnul ministru președinte, Ladislau Lukács, devotatul ucenic al lui Tisza Pišta? Pe când lumea se aștepta cu drept cuvânt, ca acesta să facă ceva declarații importante menite să risipească nedumerirea asupra politicii viitoare a guvernului, să arăte odată răspicat ce reformă electorală, ce vot universal voiește să aducă — Lukács s'a mărginit numai să apere actele volnice și bandițesti ale lui, ale lui Tisza și bandei sale, iar în chestia votului universal a spus că „nu se află încă în măsură să arăte toate amănuntele acestui proiect de lege” — căci n'a trecut încă prin toate retortele (prin ciur și prin dârmon?!). În loc să ne vorbească de viitor, ne-a vorbit despre trecut, de care ni-i scârbă. Dar se vede, că pe Lukács și pe Tisza, îi muștră mereu conștiința pentru ticăloșiile săvârșite în trecut, și de aceia la orice prilej, la orice adunare și banchet, la orice interview dat unei gazete — cearcă să îndreptățească mârșăviile lor. Li-se pare mereu că nu s'au apărât indetul, și tot îndrugă aceleași clișee vechi. An mănecă picioare de găină și le tot răcăie la inimă.

Și pentru atâta lucru, trebuia să se facă așa tîmbălău mare, o reclamă desfrînată, să se proclame stare de asediu în Aiud, să se concentreze acolo jandarmeria și armată, să se păzească liniile ferate dela Budapesta la Aiud, să pornească două trenuri speciale, înțesate cu deputați, polițiști și jandarmi, să se aresteze oameni pacinici și teroarea să domnească zile în șir în acest ținut ardelenes?

Cât de puțin diplomat, cât de puțin isteț e șeful actualului guvern al țării noastre! Dela dânsul atîrnă ca să ia sfârșit anarhia politică în Ungaria. El trebuia să pregătească terenul pentru o descurcare a crizei din parlament, el trebuia să întindă mâna celor loviți de dânsul. El trebuia să vie cu ramura de maslin. Dar Lukács, în loc să arunce un vâl de uitare asupra trecutului ticălos al guvernului ce-l conduce, el din potrivă a continuat să-l zgândărească, și apoi să atîțe și să amenințe opoziția. Și la ce-i va folosi aceasta? La nimic. Va stărni noi încăierări, noi lupte, cari se vor sfârși cu prăbușirea sigură a regimului Lukács-Tisza.

Și apoi în chestia votului universal, de ce atîta sîială în expunerea amănuntelor acestui proiect? Se teme Lukács că va provoca o nouă furtună în țară. E de prisos acum jucatul pe de-ascunselea. Ce se naște pe întuneric trebuie să se vadă la lumină. Acesta e cazul și cu proiectul de vot universal al lui Lukács. Și chiar dacă acum nu ne spune pe șleau întreg cuprinsul acestui proiect — noi și așa cunoaștem spiritul său. Vorba românului: cu ce dascăl locuește, așa carte alcătuește. Și dascălul lui Lukács, știm prea bine că e Tisza Pišta.

Vorbirea ministrului președinte la Aiud, — ne-a arătat, că atât clasa muncitoare cât și partidole opoziționiste n'au ce să mai aștepte dela actualul guvern.

Tărăgănișurile, târguielile și discuțiile — n'au nici un rost acum. Unde este vorbă multă — e și treabă scurtă. O singură cale este: lupta. Și lupta trebuie să înceapă curând, aprigă, neîndurată și cu toate puterile disponibile.

Muncitorimea și partidele opoziționiste trebuie să pregătească sfârșitul acestui regim de tiranie, sfârșitul dușmanilor votului universal adevărat și cinstit. Și o pot face, fiindcă din partea lor e dreptatea, însuflețirea curată și simpatia întregii lumi civilizate.

In ajunul luptei ce va să vie.

— Ce datorințe avem și ce trebuie să facem? —

Se apropie toamna, și cu ia vine și lupta decisivă ce trebuie să o ducă muncitorimea și poporul Ungariei, împotriva stăpânitorilor și guvernăntilor care au calcă în picioare toate legile fundamentale ale țării. De zeci de ani de când în Ungaria s'a introdus constituția și parlamentarismul, și poporul muncitor, adevărata națiune, a fost eschisă în mod mișelesc dela drepturile constituționale.

Astfel legile ce s'au fabricat în parlamentul făcut cu banii poporului sunt în derimentul, — în paguba poporului muncitor, și spre binele clasei capitaliste și marilor agrarieni.

Ungaria, țară constituțională a devenit grație conducătorilor de eri și de azi o țară absolutistă, în toată puterea cuvântului, mai rău ca Rusia autocrată. Poporul geme în robie, mizerie și neștiință. Parlamentul a devenit un simplu birou de înregistrare a voinței dictatorilor de teapa lui Tisza și Lukács.

Drepturi și libertăți cetățenești, cu cari se mândrește orice cetățean al apusului, la noi nici vorbă de așa ceva, acestea toate sunt numai privilegiul câtorva capitaliști, grofi și baroni, stăpâni de fapt ai Ungariei de azi. Iar libertățile cucerite de străbunii noștri, în revoluția din 1848, ca libertatea presei, a cuvântului, libertatea de asociațiune și de adunare, sunt la chereumul solgăbirăilor, polițiștilor, procurorilor și jandarmilor. Câte organizațiuni muncitorești nu a fost dizolvate, câte adunări oprite, câte ziare (foi) confiscate, câți dintre ai noștri, cari au îndrăznit a spune și scrie adevărul, nu a zăcut și zac încă în temnițele dela Seghedin și Vaț?

Toate acestea se petrec în țara noastră, iar nu într-o țară barbară și necivilizată. Această anarhie care domnește la noi pentru prestigiul Ungarie și binele poporului, trebuie să ia sfârșit. Scăparea este numai în acordarea drepturilor politice poporului întreg, chemându-l la viața publică, prin cucerirea votului universal egal și secret, pentru care suntem angajați de a duce lupta cu bărbăție, ca la toamnă să capete ființă această mare reformă. Dar pentru a lupta să fie dusă cu succes, trebuie pregătire. Ce trebuie să facem?

Avem datorința de tovarăși sărguincioși ca secțiunilor românești să le dăm viață în marginile puterilor noastre, să facem membrii noi, să ținem conferințe, cetiri și adunări de propagandă.

Dar mai avem o mare datorință, care nu trebuie uitată de nici un tovarăș cu inimă, de nici un muncitor și sătean luminat ca să sprijinim foaia noastră „Adevărul” prin abonarea a câți mai mulți, căci numai prin foaie putem să ne spunem durerile și totodată aduce cuvântul de iubire, de luptă, al socialismului care este chemat să sfărâme toate lanțurile ce apasă asupra popoarelor.

Trebuie să ne lăsăm de obiceiul rău de a primi foi cu lunile și a nu le plăti, fiindcă dacă nu ne sprijinim noi cu banul nostru foaia, atunci iar ne întorcem de unde am plecat, adevărat în loc ca foaia să iasă la săptămână, o să iasă iară de două ori la lună, fiindcă hârtia, tiparul și expediția costă bani. Să luăm pildă dela tovarășii unguri, sași și sârbi cum își sprijină foile lor, și dela tovarășii din România, cari citesc foaia lor „România Muncitoare” și astfel că dela 1 Septembrie pot s'o scoată de 3 ori pe săptămână. Noi să fim cei de pe urmă? Să fim atât de lăsători încât nici o foaie la săptămână să nu putem avea? N'ar trebui neglijat de nici un tovarăș broșurile și cărțile socialiste cari ar trebui citite de oricare din noi, că numai din ele putem afla și ști de unde vine rău și totodată și calea ce duce la mântuire indicată de socialism.

Dar mai avem o sfântă datorință toți aceia cari simțim și voim a face, a lucra pentru înfăptuirea votului universal. Să contribuim, să dăm fiecare după puterile noastre la fondul de agitație, care are menirea ca cu banii ce se pot strânge din sărăcia noastră, să ținem sute de adunări populare în toamna aceasta, pentru votul universal.

Am speranță că fiecare tovarăș va înțelege că fără sacrificii nu se poate face nimic și momentul a sosit, ca să ne facem datorința contribuind și noi românii la reușita luptei ce se apropie, care nu poate fi decât spre binele poporului nostru.

I. Crețu.

Viața politică și socială.

IN ȚARĂ.

Ce a vorbit și ce n'a vorbit Lukács la Aiud. — Opoziția va cuceri Bihorul, cuibul lui Tisza. — Partidul național român se mișcă?

Darea de seamă ce a făcut-o Joi, șeful guvernului, Lukács la Aiud, sub paza polițienească, înaintea unui public ales pe sprinceană — nu-i decât apărarea unui advocat al lui Tisza. Pe noi nu ne privește modul cum a motivat Lukács, violarea constituției, pătrunderea poliției în parlament și isgonirea deputaților opoziționiști. Sunt frăzoaie ce s'a putut ceti în orice fițuică guvernamentală. Aici voim numai să relevăm ce lămuriri noi a adus în chestia votului universal. Lukács a ținut să mai accentueze odată că guvernul voiește să creieze urgent aceasta lege, ca viitoarele alegeri să se facă pe temeiul noului sistem de vot. Dar i-ar părea foarte rău dacă împrejurări din afară ar pune piedici acestei intențiuni a guvernului. „Voim să lărgim dreptul de vot — a spus Lukács, ca să reparăm o nedreptate. Căci statul coro mereu jertfe mai mari dela popor — trebuie deci să-i dăm în schimb și

IN STRĂINĂTATE.

Zece mii de lucrători organizați în România.

Confratele nostru din București, „România Muncitoare” ne aduce vestea că săptămâna trecută comisia generală a sindicatelor de acolo, a eliberat carte de membru cu numărul de 10.000. Acesta e numărul lucrătorilor organizați în sindicate, în România. Și cifra această mare datează numai de câteva săptămâni, Căci „România Muncitoare” scrie: „Ceiace pentru mulți era acum un an și chiar acum câteva luni un vis — este acum realitate. Sindicatele slabe de ieri, sindicatele cari acum un an numărau numai 4000 de membri, sunt azi o putere, numără astăzi cifra, enormă pentru noi, de 10.000 membri. Și de abia ieri, la congresul pe cari l'am ținut la sfârșitul lui Iunie, numărul lucrătorilor organizați era de 6700. Într-o singură lună numai de după congres numărul membrilor organizați a crescut cu aproape 3500. De acest rezultat ne putem felicita.

Felicitim și noi pe tovarășii noștri din România — și-i îndemnăm să nu se odihnească pe laurii câștigați — căci mai au mult de muncă până ce să alcătuiască partidul lor socialdemocrat puternic de care e atâta lipsă în țara românească.

Pentru liniștea în Balcani.

Ministrul de externe Austro-ungar, contele Berchtold a luat inițiativa unei schimb de vederi între marile puteri europene, pentru a sprijini Turcia și silințele sale în favoarea popoarelor din imperiul otoman, iar pe de altă parte de a exercita o influență limpezitoare asupra popoarelor balcanice arătându-le posibilitatea ca Turcia să urmeze o politică care să mulțumească starea specială din Turcia, adică să țină seamă de națiunile cari fac parte din imperiul otoman.

Acțiunea aceasta a contelui Berchtold a fost primită cu simpatie în Capitalele statele europene, guvernul german a răspuns că sprijină bucuros orice acțiune care are de scop liniștirea spiritelor în Balcani și îmbunătățirea situației de acolo. După o gazetă vieneză, invitația ministrului de externe austro-ungar, nu are de scop nici o politică de intervențiune. Nu s'a fixat până acum nici un program special, doar că puterile vor fi invitate să-și exprime părerile. Discuțiile vor fi conduse de către ambasadorii pe lângă puterile respective. Se crede că guvernul turcesc va câștiga cu chipul acesta timpul necesar pentru a executa programul reformelor și pentru ca popoarele din Balcani să fie din nou inspirate de cea mai deplină încredere.

Lupta pentru prezidenția Statelor Unite.

Campania pentru viitoarea alegere de președinte al Statelor Unite — continuă în America foarte aprig. Și Roosevelt, și Taft, Wilson fac mare propagandă în jurul lor. Interesant este programul economic al candidatului democraților, Wilson, (se prea poate ca el să ajungă președinte). Wilson nu amănință ca Roosevelt, trusturile (marile întreprinderi industriale) cu prigoniri înaintea justiției. El zice că asociația numai fiindcă este mare, nu urmează să fie nepărat primejdioasă. Vor fi urmărite numai abuzurile și nelegalitățile. Dar Wilson mai arată că va micșora taxele proteguitoare industriale, mulțumită căror s'au putut înființa trusturi și scumpi viața înlăuntrul țării.

Wilson va lovi în trusturi, modificând tariful și coborând taxele vamale. Alt punct din programul lui Wilson, e ca statul să ia asupra-și construirea și exploatarea de căi ferate — ca acestea să nu mai fie mijloace de câștig pentru miliardarii americani.

Cugetări socialiste.

Domnii și cucoanele din lumea mare se preocupă astăzi, cu foarte mare duiosie, să ocrotească copii din fabrici. Nimic mai bine. Dar nimeni nu se gândește la milioanele de copii pe cari povara dărilor îi duce înainte de vreme în mormânt, sau pe cari îi osândește bolile, epidemiile. În Rusia, bunăoară, mor patruzeci și doi de copii la sută, mai înainte de a ajunge la vârsta de șase ani.

Dacă guvernul rus, descărcându-se de o masă de funcții și funcționari de prisos — ar cere dela locuitori numai 1.250 milioane de coroane, dare, în loc de 2.500 milioane, precum e astăzi, jumătate din copiii aceștia, fără indoială că ar trăi. Există dar o caritate, o binefacere cu mult mai largă ca cea de azi. Aceasta ar consta într'aceia de a nu se mai despoia vecinul, și de ai lăsa lui întreg produsul muncii. Tot așa frăția ar trebui să se arate nu prin părăsirea drepturilor noastre legitime, ci în respectul drepturilor tuturor.

I. Novicov.

Natura și arta nu sunt ceva opus: arta, din contră, nu-i decât una din chiar manifestările naturii. Orice operă de artă e copiată după natură. Și chiar idealurile cele mai înalte de artă, — nu se formează nici odată decât din intuițiile, inspirațiile, *insuflarea naturii* care înconjoară pe oameni. Nu ne putem închipui nici odată o înfrumusețare a naturii prin artă, decât față cu un obiect anumit, căruia i se dă, prin această artă, o frumuseță mai mare decât în natură o are.

Dar prisosul acesta de frumuseță trebuie ne-

drepturi. Vom ține îndeosebi seamă pe acea clasă socială, care prin dezvoltarea industriei în țară, joacă un mare rol, și atât prin cultura sa cât și prin participarea sa la povările statului — are tot dreptul să reclame ca să-și spuie cuvântul în treburile țării.

După o astfel de motivare — Lukács ar fi trebuit să declare, că votul universal ce-l va aduce, va fi larg și *deopotrivă pentru toți*. Dar n'a spus asta. Ci că va lărgi dreptul de vot până la „limita cea mai extremă”. Ce înțelege dânsul prin această extremă limită — n'a suflat nici un cuvânt. A mai declarat că votarea va fi secretă. Dar unde și cum? — întreabă lumea nedumerită. Și Lukács răspunde numai atât: unde crede guvernul că va fi de lipsă. Pe scurt șiretlicuri, cari să asigure domnia oligarhiei — și să oprească democratizarea desăvârșită a Ungariei. Lukács voiește să înmulțească numărul cercurilor electorale, în loc să înmulțească numărul alegătorilor.

La urmă, s'ar fi convenit ca Lukács să ne vorbească de viitoarea ținută a guvernului cum crede el că se va restabili rânduiala treburilor în parlament. Dar n'a spus nimic de aceasta, ci a trântit numai vorba asta: că totul atârnă dela opoziție.

Deci vorbirea lui Lukács la Aiud, n'a contribuit cu nimic la clarificarea situației politice.

*

Opoziția și-a reinceput campania în țară. Dumineca trecută au avut două adunări populare, la Alsóendva și Hajduhadháza, la care au luat cuvântul deputații numeroși justhiști și kosuthiști. Săptămâna viitoare, Iuliu Justh — care până acum a fost greu bolnav, — fiind restabilit, va întreprinde o călătorie prin țară, însoțit de deputații din opoziție, și va însufleți 'poporul la luptă, arătând părerea sa despre politica lui Lukács. Și 'n comitatul Bihorului, leagănul lui Tisza și a bandei sale — opoziția va cerceta în luna Septembrie toate cercurile electorale, și 'n contact cu alegătorii va înfățișa pe groful Tisza în adevărata sa lumină.

*

Și partidul național român a prins să se miște. „Românul” anunță două adunări populare, una la Dob (com. Sătmar) și alta la Ileanda-mare, unde vor lua cuvântul deputații și conducătorii partidului. Se vor ocupa și de data aceasta numai cu episcopia gr-catolică maghiară, sau vor mai lăsa-o în pace, și vor spune și câteva vorbe despre votul universal? Curioși suntem să mai vedem și pe acest partid național „democratic” la lucru. Căci de vorbe ne-am săturat până 'n gât.

H. HEINE.

COPII ERAM.

Surorii Sale.

Copii eram p'atunci, copilă,
Copii drăguți, copiii vioi;
Ne cocoțam printre cotețe,
Dormeam în paie amândoi.

Iar oamenii veneau afară
Când noi curigam drăcoși —
Și ei credeau de bună seamă
Că este cântec de cocoși...

Cu lăzile din curtea noastră,
Grămadă una peste altă,
Intruchipasem noi o casă:
Gospodăria la olaltă...

De prin vecini bătrâna mătă
Ne cerceta'n răstimpuri deso,
O 'ntâmpinam cu plecăciune,
Rostind cuvinte ne'nțelese.

Ba o 'ntrebam de sănătate,
Politicoși, care de care;

De atunci, la câte mâți bătrâne
N'am pus aceiași întrebare!

Ba stam adesea la taifasuri
Ca doi bătrâni din vremi uitate,
Ne tânguiam că 'n vremea noastră
Erau așa frumoase toate;

„Că dragostea, credința, cinstea,
Pe zi ce merge tot dispar,
Și cât de scumpă e cafeaua
Și banul cât e azi de rar!...

S'a dus copilăria noastră,
Și toate-s de vârtej furate —
Și bani și vremuri și credință,
Și cinste și iubire, — toatel!...

Trad. de: St. O. Iosif.

DIN LITERATURA INDIANA.

TIRANUL.

Un rege cărmuia poporul rău cu atâta
sălbătăcie, încât toți oamenii nu făceau alt-
ceva decât să se roage lui Dumnezeu, zi

și noapte — ca să-i scape de urgia acestui
stăpânitor. Mulți dintre ei își luau lumea în
cap și treceau în alte ținuturi ori se duceau
în codri unde se lăsau să moară de foame,
ori să fie mâncați de fiarele sălbaice, nu-
mai să scape de chinurile tiranului.

Născocea fel de fel de chinuri și ucidea
mai mult din plăcerea de a vedea curgând
sânge omenesc. Nu știa ce e mila ori ier-
tarea.

Odată pe când se întorcea dela o vână-
toare, trimise câțiva herolzi (pristavi) să
strige pretutindeni, prin toate satele și ora-
șele: Poporul meu. Nesimțirea și sălbătăcia
mi-a fost până acum, ca o pavază înaintea
ochilor și m'a împiedecat să văd calea pe
care trebuia să merg. De aceia am domnit
cu atâta cruzime și am înfipt pumnalul în
piepturi nevinovate, am ucis și am schin-
guit fără milă. Dar bucurați-vă! De acum
încolo nu voi face altceva decât să revărs
fericirea peste voi să fac să domnească
dreptatea și blândețea în toată mărirea lor.
Voi face tot ce trebuia să fac pentru po-
porul meu“.

Această veste făcu pe norod să-și iese
din minți de bucurie. Toată lumea se bu-
cura acum de liniște și de fericire cari până

apărat să existe undeva, tot în natură, și sarcina artistului este de a întruni cantitatea cea mai mare de frumusețe, pe care o găsește în natură. Așa că *adevărul natural* va fi în totdeauna condiția fundamentală a oricărei frumuseți reale. Adevărul — zice Shakespeare — n'are trebuință de podoabe, ca să fie frumos.

Dr. L. Büchner.

Omul trebuie să întreprindă cu hotărâre, să lupte, să lucreze cu energie în direcția ce i se pare lui bună. Și cu toate că pătrunderea lui de filosof l'ar povățui să respecteze toate faptele omenești — el nu trebuie să înceteze de a le combate, dacă, din punctul lui de vedere, le socotește rele.

I. Revel.

Poporul englez pare a fi cel mai înaintat pe calea progresului, pentru că la nici un alt popor deosebirile sociale nu-s mai vădit accentuate, darurile bogăției nu sunt mai neegal împărțite, iar bogăția cea mai extremă nu stă mai fără nesinchisală în fața celei mai extreme sărăcii.

P. Maugeolle.

CRONICA.

— **Vlaicu zburătorul.** Noi, românii, ne putem mândri, că am dat și noi lumii un zburător isteț. E Aurel Vlaicu, fiu de țaran din satul Bintiți de lângă Orăștie, un tânăr de mare ispravă și cu multă știință de carte. A fost prin țări străine, și a învățat meșteșugul tehnicii și ingineria. Din fire, iscoditor, creator, Vlaicu cu știința vremii de azi, ce și-a însușit-o, și-a construit o mașină de zburat și a arătat ce meșter este. Ajutat și de statul român, Vlaicu a mai construit și alte aeroplane sistem propriu. Și cu unul din acestea a repurtat frumoase izbânzi, la Viena, pe câmpul Aspern, unde a zburat alături cu alți maiștri francezi, germani, austriaci, etc. A dovedit vrednicia sa și a câștigat câteva premii, în valoare de 7500 cor. A venit apoi în Ardeal, și de vre-o patru săptămâni arată lumii românești înalta sa pricepere în ale zburatului. În Arad, Lugoj, Hațeg, Orăștie, Vârșet, Alba-Iulia — l'au admirat zeci de mii de frați țărani, și cu lacrimi în ochii se minunau și se bucurau, că din șirurile lor, a ieșit așa un vrednic fiu, care face fală neamului și a științei. Ne bucurăm și noi de bucuria tuturor și urăm îndrăznețului nostru zburător, viață cât mai lungă și izbânzi tot mai mari.

— **O alianță între partidul justh și ministrul de război Auf-**

fenberg? O știre care a provocat mare senzație în cercurile politice din Ungaria, e știrea publicată de „Magyar Hirlap“, ziarul lui Iuliu Andrassy, anume că ministrul comun de război, Auffenberg a făcut propuneri de alianță partidului Justh.

Ministrul de război se obligă să obție în scurt timp și la termen stabilit îndepărtarea președintelui Camerei, contele Tisza și a primului ministru Lukács, în schimbul promisiunii partidului Justh de a vota în parlament nouile tunuri necesare armatei.

Ministrul de război se obligă apoi ca imediat după îndepărtarea lui Lukács să lucreze pentru aducerea la putere a unui guvern care să înscrie în programul său introducerea votului universal.

Ministrul de război ar fi invitat pe membrii partidului Justh, să supue președintelui lor, această propunere.

— **Un complot contra țarului Rusiei.** Ziarul englezesc „Daily News“ află din Odessa, că s'a descoperit la Sebastopol un complot contra țarului. 16 marinari de pe vasul de război „Ivon Zlaton“ au fost arestați, fiind bănuți că au pus la cale prinderea și luarea ca prizonier a țarului. Patru din marinari au fost judecați repede și împușcați în închisoare, iar ceilalți au fost osândiți la carceră grea pe viață. Planul complotiștilor a fost următorul: Iachtul (vaporul) imperial „Standard“ trebuia să fie oprit la Sebastopol și toată familia țarului era să cadă în mâinile complotiștilor. Țarul ar fi fost silit să abdice sau să facă astfel de concesiuni încât toată puterea lui de tiran absolut să fie redusă la nimic. Dacă planul complotiștilor ar fi reușit, conjurații ar fi făcut prizonieri pe toți ofițerii flotei din marea Baltică, iar tunurile vaselor de război — le-ar fi îndreptat asupra portului militar Kronstadt. Știrea asupra complotului acesta face mare senzație în toată Rusia. De când revoluția rusească de acum câțiva ani a fost înăbușită în jale și sânge, părea că Rusia a intrat în epoca de deprimare și desamăgire, când nu mai poate fi vorba de avântul și revolta celor obijduți. Din tot ce-a fost odată viață revoluționară părea că n'au mai rămas decât miile de condamnați deportați în Siberia și blestemele văduvelor și orfanilor celor căzuți — în lupta pentru libertate. Părea că zbirii imperiului moscovit în frunte cu țarul lor sângeros nu mai întimpină în Rusia zăgazul ridicat din ura și indignarea celor mulți. Și deodată ne vine vestea complotului urzit de marinarii flotei din Marea Neagră. Cei 14 marinari din Sebastopol înțelegi cu camarazii lor de arme și de luptă revoluționară din marea Baltică, au plănuit totul nu în vederea răsunării ci numai în dorul de libertate și

de dragoste pentru poporul rus. Ei au voit numai să silească pe țar să facă concesiuni poporului și numai dacă împăratul tuturor rușilor ar fi refuzat s'o facă, conjurații l'ar fi silit să renunțe la tronul Rusiei. Revoluția rusească a înregistrat din nou câțiva martiri. Încă o încercare a luptătorilor pentru dezrobirea poporului rus a fost înăbușită în sânge. Dar tot va răsări odată soarele libertății și în Rusia.

— **Muncitorii agricoli unguri în România.** Sub acest titlu citim în partea economică a ziarului „Budapesti Hirlap“ următoarele lucruri ciudate privitoare la munca agricolă în România:

„Se anunță în mod officios: În interesul apărării mai eficace a muncitorilor agricoli unguri, cari își caută de muncă în România, — s'a luat o dispoziție în 1909 prin un ordin circular al ministrului de interne, ca muncitorii noștri să fie făcuți atenți, ca înainte de a încheia contractul de muncă, să recurgă la consulatul respectiv austriac și maghiar, spre a cere referințe despre personalitatea proprietarului sau arendașului, despre localitățile de muncă și raporturile lor sociale și sanitare, precum și despre plata și condițiunile muncii.

„In cursul anului trecut muncitorii unguri nu s'au adresat în acest scop consulatelor noastre. Cu toate că rar s'au produs cazuri ca muncitorii unguri să se fie plâns în contra proprietarilor din România, totuși în cazul unei eventuale nerespectări a contractului de muncă, care ar avea consecințe păgubitoare pentru muncitorii noștri, este de dorit și recomandabil, în vederea unei apărări legale, ca muncitorii unguri să ia informații dela consulatul nostru respectiv.

„In vederea aceasta, ministrul de interne a dat un nou ordin circular către toate comitatele ca și ele să ia dispozițiuni în consecință cu privire la muncitorii agricoli unguri, cari merg periodic în România“.

— **Patriotismul oamenilor de afaceri...** Un caz interesant, care dovedește cu prisosință cum înțeleg domnii din clasa bogată, să-și exercită patriotismul — ni lădă presa italiană, care se ocupă de isprava marelui industriaș italian Cresta, președintele Camerei de comerț italiene din Paris. Acesta a vândut turcilor material de război, acum când Italia duce lupta cu turcii la Tripolis. Cresta se apără, spunând că deși a vândut turcilor arme, totuși și-a făcut datoria „patriotică“ avizând la timp guvernul italian, care a secevrat armele destinate Turciei, după ce ele au fost plătite. Marele industriaș italian spune că și-a servit astfel patria, și nu vrea să recunoască că a săvârșit o escrocherie, o pungășie ordinară.

acum fuseseră necunoscute în aceste ținuturi. Dreptatea era întronată pretutindeni. Și se vedeau acum miei sugând la leii năprasnici, ulii și potârnichele șezând în același cuib, găștele sburând alături de vultur. Schimbarea aceasta păru așa de bună așa de naturală în cât nimeni nu se întreba din ce pricină se făcuse.

Intr'o zi unul dintre favoriții regelui îl rugă să-i îngăduiască a-l întreba care-i cauza de și-a schimbat felul de a cârmui poporul.

„Iată pentru ce m'am schimbat, zise regele: când am făcut cea de pe urmă vânătoare și urmăream un iepure, văzui un copoi care, lăsând iepurele se luă după o vulpe. După ce o gonise câteva o apucă de un picior și i-l rupse. Vulpea scapă totuși în vizuina sa. Atunci copoiul se luă iar după iepure. Un trecător, văzând că îi iese cănele în cale, aruncă în el cu o piatră și îi rupse un picior. Peste puțin un cal trecu peste piciorul omului și răzbuună astfel pe căine. Dar nu merse mult nici calul căci dete cu piciorul într'o groapă și rămase acolo. Și când am văzut toate acestea, mi-am zis: Aceste ființe și-au luat toate răsplata pentru faptele lor cele rele. Dacă zeii ar fi vrut, pedeapsa ar fi venit până la mine,

că nu-i chip să scape nimeni din lanțul care formează șirul tuturor vieților. Dacă vrei să scapi de pedeapsă trebuie să te ferești de a o merita.

Alving.

Imn închinat științei.

Știință, tu cea mai curată fecioară, cel mai minunat odor, născutu-te ai din dragoste și frică... Abia o scântee de viață fu la început..., și-acum ajuns-ai, odrasla ispititoare.

De dorul tău se jertfese azi cu drag atâtea vieți, iar ispita luminilor tale, ademeneste-o lume să s'avante pe urmele pașilor tăi.

In goana vertiginosă a timpului, tu singură stai de veghe, tu cea veșnică visătoare!

Sub cercetarea privirilor tale pătrunzătoare, țesutul legilor Fierei se destramă și toată taina desfăcutului tort, o împrăștiu cu atâta dărnicio mulțimei ce te urmează adorându-te.

Și astfel tu și ai tăi îndrăgostiți, sunteți părtașii sublimelor mulțumiri ce vă răsar

mereu în cale... Un pas doar, și alte taine ascunse pătrunde-veți.

Dar nețărmitul dor al cercetărilor opreșteți-se în calea frântă o clipă de stăpâna cea mai mândră, stăpâna ta și a tuturor.

E firea. De îndrăzneala-ți fără margini ea prins-a de veste și o clipă de mânie îi stăpânește întreaga ființă.

Imbrăcată în haină de foc și cu ochii fulgători, aleargă năpraznic prin hăul cel nemărginit improșcând potop de foc mistuitor.

Iar bobul născător al îndrăzneței iscoade, strivindu-se într'o clipă în frământările atâtor lumi hărăzite peirei.

Și totuși din aluatul vechiu, dar vecinic proaspăt... în cinoștie ce vremuri, tu scumpă fecioară vei renaște iarăși, dar tot mai mândră, tot mai luminoasă!...

Ioan Ciocărlan.

Tovarăși!

Muncitori!

Răspândiți pretutindeni foaia voastră „Adevărul“, care apără interesele poporului român!

— **Jubileul fabricii Krupp.** Cea mai mare fabrică din Europa, fabrica Krupp și-a serbat 100 de ani dela întemeierea ei. Fabrica este înființată de Friedrich Krupp. Acela care a ridicat însă fabrica la importanța mare pe care o are azi, este Alfred Krupp, fiul lui Friedrich Krupp.

Dela 1894 până azi fabrica a furnizat peste 25.000 de tunuri. Fabrica consumă pe an peste 12 milioane tone de cărbuni. Mașinile de vapori au 96000 de cai putere, iar motoarele 50.000. Fabrica are o rețea de linii ferate propriie, în lungime de 14.000 de kilometri cu 55 locomotive, 500 de vagoane și 772 stațiuni. Anul trecut fabrica a avut un venit brut de 43 milioane de mărci, din care sumă 3 milioane s'au plătit statului ca impozite și 4 milioane pentru asigurarea muncitorilor.

Actualii proprietari ai fabricii sunt două fiice ale lui Alfred Krupp. Venitul lor anual trece de 17 milioane de mărci.

Dar ce venit au cei 70.000 de locuitori dela aceasta fabrică, cari prin sirguința și sudoarea lor adună peste 40 milioane mărci anual profit pentru familia Krupp și pentru toți acționarii acestei uzine, între cari se află și împăratul Germaniei?

Tabela de mai jos ne arată ce câștigă un muncitor pe zi la fabricile Krupp:

La 1900 a câștigat	4.78 mărci (aproape 5 cor.)
„ 1902 „	4.52 „
„ 1904 „	4.88 „
„ 1906 „	5.35 „
„ 1908 „	5.44 „
„ 1910 „	5.51 „
„ 1911 „	5.59 „

Deși traiul s'a scumpit nespun de mult, salariile au rămas neschimbate. Lucrătorii dela uzinele Krupp au deci o leafă mult mai mică decât acei dela alte ateliere mai mici...

— **Groznicul cutremur în Turcia.** Câte nenorociri mai are de îndurat împărăția turcească. Ca și când frământările din lăuntru și războiul cu Italia n'ar fi fost lovitură destulă pentru Turcia, iată că soarta a hărăzit imperiului otoman o nouă lovitură: groznicul cutremur de pământ pe toată întinderea mării de marmare, care a pustiit cele mai multe din orașele (8 la număr) și satele (25) de pe coastă. Sunt 1200 morți și vre-o 5000 răniți. Persoane cari au venit din acele ținuturi pustiite, spun că tabloul pe care îl prezintă aceste două orașe și satele de prin împrejurimi este îngrozitor. Peste tot, e o grămadă de ruine, în mijlocul cărora se află cadavrele nenorociților cari și-au găsit astfel o moarte teribilă.

N'au fost de ajuns Turciei, războiul din Tripolitania, răzvrătirea albanezilor, agitația junilor turci, amenințările legii militare, conflictele cu Muntenegrul și Bulgaria și iată că țărmlul întărit cu forturi și prevăzut cu trupe numeroase în vederea atacului dușmanilor, cade prada unui cutremur care s'arade și de vieți omenești și de întăriri militare. De astă dată Turcia intră în luptă cu însăși natura. Dușmana de azi a Turciei, Italia a fost și ea încercată de un cutremur acum câțiva ani. Nenorocirea din Messina a secerat și ea într-o clipă mii de vieți omenești, cum de astădată a secerat cutremurul pustiind localitățile turcești, așezate pe țărmul mării de Marmara. Dacă am trăi în vremea superstițiilor și prejudecăților, am pune alătura aceste două nenorociri ale celor doi dușmani de azi, Turcia și Italia, spunând că zeii pedepsesc astfel pe oamenii cari se sfășie între dânșii în războaie sângeroase. Turcia apare acum teatrul celor mai dureroase încercări. În Tripolitania ea duce o luptă din care nu poate câștiga nimic. În interiorul ei, Turcia este bântuită de începuturi de luptă, care amenință sfășiere în bucăți imperiului care a fost altădată sub stăpânirea sultanilor cuceritori și temuți în toată Europa. Un cutremur necruțător a venit acum să desăvârșească groaza priverliștei ce-l oferă împărăția cea mai zguduită de nenorociri.

Știri mărunte.

— *Înțelegere dintre slovaci și cehi.* Slovaci din Ungaria pot fi fericiți că au drept aliați niște frați atât de buni ca cehi, oțeliți în luptă ce de atâta vreme o duc în Austria pentru apărarea naționalității lor. În localitatea Luschachevitz (Bohemia) a avut loc zilele trecute o consfătuire a deputaților și bărbaților politici cehi și slovaci. S'a hotărât constituirea unui comitet unic care să apere interesele ceho-slovaice.

— *Pentru ce se osândește la închisoare în Croația.* Sentința în procesul atentatului contra banului Croației, Cuvaj, despre care ne-am ocupat în numărul trecut — a făcut o vie impresie în Ungaria și va fi obiectul unei interpeării ce se va face în parlament la redeschiderea sesiunii. Faptul că mai multe doamne au oferit flori advocaților condamnatului la moarte, Jukics — a atras osândirea lor la 8 zile închisoare.

— *Și la înmormântări poliția germană e provocatoare.* La înmormântarea celor 140 de ocnari, cari și-au aflat moartea în băile de cărbuni din Bochum, în urma exploziei și focului din săptămâna trecută, poliția a confiscat coroanele cu inscripții revoluționare depuse de socialdemocrați. O panglică cu cuvintele: „O victimă a capitalismului“ a fost scoasă de poliție. O alta cu vorbele „Ca leul care sugrumă ființele din deșert, tot așa sugrumă bogatul pe sărac“ — n'a putut fi confiscată deoarece cuvintele sunt scoase din sfânta Scriptură. Inscripția „Celor căzuți pe câmpul de luptă“ a fost de asemenea confiscată.

— *Abdicarea Sultanului marocan.* Mulay Hafid, sultanul Marocului a renunțat la tronul acestei țări africane. Contra sultanului abdicat se primesc nenumărate reclamațiuni la ministrul de externe francez — cari au de scop să provoace depărtarea fostului sultan într-o insulă îndepărtată. (Se știe că Maroc e sub stăpânirea franceză).

Activitatea noastră.

Adunarea tovarășilor din Brașov. Profitând de împrejurarea că n' Brașov se aflau zilele trecute frunțașii mișcării socialiste din România, tovarășii I. C. Frimu, Rozalia Frimu și Gh. Cristescu, secțiunea muncitorilor români de acolo, a convocat o adunare. Tov. Brățfăleanu, deschizând ședința a salutată pe oaspeții din România și a dat cuvântul tov. Cristescu, care a arătat că în Brașov, unde vin atâția ciocoi după „aer“, muncitorii trăiesc în case fără de aer și fără de lumină. În Brașov, unde capitaliștii sunt de toate națiile, sași, unguri, nemți, români, ovrei, — se vede internaționalismul clasei stăpânitoare, care e unită pentru a exploata pe muncitori. În fața internaționalismului stăpânitorilor, patronilor, trebuie și muncitorii de toate neamurile să se unească ca să-și apere interesele. Numai socialismul desrobitor al claselor oprite e salvatorul muncitorimei, și nu naționalismul șovinist. Apoi tov. Cristescu a arătat progresele ce face mișcarea socialistă în țara românească. La această adunare a luat parte mulți tovarăși.

Mișcarea sindicală.

Sindicatul central al zidarilor a aranjat o agitație în cursul luniului despre care a dat darea de seamă în numărul din urmă al foaiei de breslă (Egitö-munkások). Pe noi cu atât mai mult ne bucură aceasta acțiune pentru că s'a făcut în ținuturile românești, unde partea cea mai mare a membrilor din sindicatul zidarilor sunt români, ba chiar în mai multe locuri sunt numai români. Publicăm aci localitățile unde s'au ținut conferințele de propa-

gandă: Lugoj, Caransebeș, Deva, Huneadoara, Hațeg, Orăștie, Brașov și Reșița.

În toate acestea orașe, tovarășul Pavel Csermák, delegatul centralei a ținut conferințe, răspândind ideile socialiste, cari luminează și încurajază pe muncitori pentru lupta ce trebuie dusă pentru curmarea robiei capitaliste. Este un adevăr stabilit de mult, că poporul muncitor numai atunci va ști să se lepede de jugul stăpânirii, când va fi destul de luminat și conștient de interesele sale de clasă, atuncea nu va mai putea suferi poverile pe cari astăzi le suportă numai pentru că nu-și cunoaște menirea.

Deci și muncitorii români trebuie să înainți teze pe calea apucată de frații noștri din țară și străinătate cari au făcut deja mar-progrese când noi de abea am început să ne organizăm. A sosit timpul să ne facem și noi datorința, căci altcum nu putem trăi. Acei cari nu știu să fie la înălțimea timpului și împrejurărilor în cari trăiesc vor trebui să piară. — Noi nu voim să pierim ci voim să trăim, dezvoltându-ne culturalicește și moralicește. Noi cari muncim și producem tot ce are lipsă omenirii, tot ce-i bun și frumos, să fim și noi stăpâni pe soarta și produsul muncii noastre, iar nu numai frântorii și tiranii cari fără să muncescă trăiesc din sudoarea și sângele celor cinstiți și trudiți.

De acea trebuie să ne organizăm bine în sindicate și în partidul socialdemocrat, căci numai așa vom putea învinge, și să ne ajungem scopul mareț, ca să nu mai fie flămânzi și goi, săraci și bogați ci numai oameni fericiți și cu drept egal la viață.

Darea de seamă mai amintește că în mai multe locuri, la Hațeg, Caransebeș și Reșița, sunt foarte rele condițiile de lucru, așa că muncitorii de acolo trebuie să plece în alte orașe după lucru. Grupa din Orăștie este una dintre cele mai bune grupe din țară.

De asemenea și tânăra grupă din Huneadoara, este în stare înfloritoare și prin activitatea depusă de tovarășii de acolo se vede că se va desvolta tot mai mult spre binele membrilor. Grupa din Deva, este cea mai neglijată față de interesele muncitorilor. Frații noștri din Deva, trebuie să știe că nu au ce aștepta nici un bine dela nimeni ci trebuie să lupte pentru îmbunătățirea soartei lor. Deci noi îi îndemnăm să se organizeze cât mai curând că numai așa vom fi învingători, dacă cu toții ne vom uni puterile și avânturile noastre. La luptă, tovarăși, pentru desrobirea proletariatului.

Grupurile acestea de zidari ar progresa și mai mult dacă dela centru s'ar trimete agitatori și propagandiști români, cari mai lesne pot trezi la luptă pe muncitorii români din provincie.

Poșta redacției.

Tov. I. Crețu, Orăștie. Precum vezi am publicat articolul, dar nu în întregime, asta din punct de vedere tactic. De aceia am scos pasagiul critic. Iți mai comunicăm că am trimese acele 50 coroane împrumutate, dar pentru listă, deocamdată nu putem trimete, poate că cu timpul se va putea achita și acelea.

Poșta administrației.

Tov. Em. Epescu Arad. Vi se expiră numai la 31 Februarie anul 1913.

Secțiunea română din Budapesta ține întruniri, conferințe științifice și literare în fiecare Duminică seara la ora 8. Iar în fiecare Mercuri seara se țin ședințele seminarului liber, în restaurantul Tautner Ferenc în Népszínház-utca Nr. 9.

Redactor-responsabil: **Joan Flueraș**

Tipografia Világosság, societate anonyma, Budapest, VIII., Conti-utca 4.